

Karácsony éjféli mise

Iz 9,1-6

„Fiú adatik nekünk...”

A nép, amely sötétben jár, nagy fényességet lát. Akik a halál országának árnyékában laknak, azoknak világosság támad. Nagy ujjongással töltöd el őket, kitörő örömet adsz nekik. Úgy örülnek majd színed előtt, ahogy aratáskor szoktak örülni, s ahogy akkor örülnek, amikor a zsákmányt osztják. Mert terhes igáját, a vállára nehezedő rudat, sanyargatója botját összetöröd, mint Midián idejében. Mert minden harcban viselt sarut, minden vérben forgatott ruhát elégetnek, s tűznek lesz martaléka. Mert gyermek születik, fiú adatik nekünk, s az ő vállára kerül az uralom. Így fogják hívni: Csodálatos Tanácsadó, Erős Isten, Örök Atya, Béke Fejedelme. Messzire kiterjed majd uralma, és a békének nem lesz vége Dávid trónján és királyságában, amelyet megerősít és megszilárdít a jog és az igazság által. Mostantól mindörökké ezt teszi a Seregek Urának féltő szeretete.

Ácház (Kr. e. 736–716) király uralkodása a Bibliában vallásilag sötét korszak szinonimája. A nagy kérdés, lehetséges-e politikai túlélés Júdában a vallás feladása árán? Ugyanis szomszédai közül Szíria és Izrael, az északi ország szövetségre lépett egymással, és Asszíria-ellenes koalíciót hozott létre. Mivel Júda Asszíria-barát volt, ez a koalíció elene is fordult. Ácház visszahúzódt Jeruzsálembe. Ellenségei Tabeel fiát akarták királlyá tenni. Ez lehet az Izajás prófétának tulajdonított Emmánuel-jövendölés (Iz 7,10–16) politikai háttere. Ácház az idegen kultuszt követve „tűzbe küldte” a fiát Molochnak (2Kir 16,3) bemutatott áldozat részeként, és a Templom aranyát és ezüstjét felhasználva Tiglat-Pileszertől szövetséget vásárolt (16,6 skk.). Hiába hódította meg Kr. e. 732-ben Damaszkuszt, asszír hűbéres maradt (16,10). Ez vallásilag azt jelentette, hogy fölkarolta a magaslati helyeken bemutatott pogány kultuszt, a bálványimádást, az égőáldozat bronzoltárát elmozdította helyéről és damaszkuszi mintára új oltárt építtetett, amelyen maga is bemutatott áldozatot (2Kir 16,10–16). Sőt Jeruzsálemben bezáratta Jahve templomát (2Kron 28,24). Ezért utódai nem atyái mellé (2Kir 16,20), hanem a városban temették el.

Ezek után világos, hogy a „sötétség” (1. v.) politikai és vallási elnyomást jelent, és a „terhes iga” (3. v.) a megnövekedett asszír adókat jelentette elsősorban a próféta szájában. A szöveg történeti értelme szerint a

korfordítóként előre ünnepelt gyermek Hiszkija király (Kr. e. 716–687) lenne. Uralma idején az volt a fő kérdés, hogy Júda melyik nagyhatalomhoz csatlakozzék: Asszíriához vagy Egyiptomhoz. Ameddig lehetett, őrizte függetlenségét, majd egy rövid időre belépett az Asszíria ellenes szövetségbe, (Kr. e. 712), de még kellő időben visszalépett. Ezért II. Szárgon (Kr. e. 702), később pedig Szancherib asszír király legyőzve az egyiptomiakat (Józs 19,44), nem foglalja el Jeruzsálemet, és adófizetéssel megvásárolja viszonylagos függetlenségét. Jeruzsálem sikertelen ostromát segítette az asszír seregben kitört járvány, amit isteni jelnek tekintettek. Hiszkija király vallási tevékenysége még inkább dicséretes volt, mert megtisztította a Templomot, a bálványozást megszüntette, az emlékoszlopokat lerombolták, sőt még a rézkígyót is (2Krn 29,3–31,21). A bölcsességi irodalom számára is értékes munkát végzett, ugyanis a Péld 25,1 szerint „Hiszkija emberei” összegyűjtötték Salamon mondásait. Ez indokolja azt, hogy a vallási történetírás személyét felértékelte, és apjával ellentétben pozitív vallási szimbólum lett.

A 6. v.-ben hatalmának dicsérete a jog és az igazságosság helyreállításában keresendő. Ezért idézi előszeretettel Lk 1,79 Zakariás örömeinekében, a Benedictus-ban, Keresztelő Jánosra értelmezve a „csodálatos gyermek” próféciját. A Lk 2,14-ben az angyali szózatba tér vissza a gyermek dicsérete. Némelyek szerint az efezusi levél utalása Jézus megváltásának eredményére „az ellenségeskedést kiküszöbölte saját testében” (2,14) szintén Izajás fenti szövegének reminiscenciája lenne.

Az ókeresztény egyházatyák dicsőítik Krisztus születését minden lehetséges bibliai utalással. Ebben élen jár Naziánzoszi Szent Gergely (329–389), aki a sötétséget egyben tudatlanságnak is értelmezi a szövegben, és a nagy világosságot pedig (a 2Kor 5,17 segítségével) a régi szövetség eltűnésére és az új szövetség megjelenésére vonatkoztatja. Augustinus (354–430) kétféle, a lelki és a testi feltámadásra érti ezt a korszakváltást (Ef 5,14). Nagy Szent Leó pápa (390k–461) hasonlóan érvel, amikor ezt a prófétai örömet az Újszövetség örömeivel azonosítja. Damaszkuszi János a börtönökben ülők szabadon bocsátását és a sötétég megszűnését az üdvösség beköszöntésével azonosítja.

Amikor az éjszaka közepén meghirdetjük Jézus születését, akkor az ünnepet, az éjféλι misét mindig valami sajátos pátosz lengi be. Úgy érezzük a karácsony, a sötétségben és bűnben élő embereknek egy kicsinyke világosságot hoz. A gyermek Jézus a gyűlölet kellős közepében a szeretet ellágyulását hozza. Aki ezt az ünnepet meggyalázza nemcsak egyszerűen egy bűnt követ el, hanem tragikus merényletet végez Isten szeretet küldetése és az emberek szeretet éhsége ellen.